

Ministerstwo Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej

Departament Ubezpieczeń Społecznych
Sebastian Kamiński
Zastępca Dyrektora

Warszawa, dnia 2026-09-18
DUS-II.055.27.2026.PS

działając na podstawie art. 13 ustawy z dnia 11 lipca 2014 r. o petycjach (Dz. U. z 2018 r. poz. 870), w związku z petycją dotyczącą zmiany przepisów regulujących zasady dokonywania potrąceń z emerytur i rent, w szczególności w zakresie zapewnienia pierwszeństwa należności z tytułu odpłatności za pobyt w zakładach opiekuńczo-leczniczych, Departament Ubezpieczeń Społecznych przedstawia następujące stanowisko.

Zasady dokonywania potrąceń z emerytur i rent zostały kompleksowo uregulowane w art. 139–141 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zwanej dalej „ustawą emerytalną”. Przepisy te określają zamknięty katalog należności podlegających potrąceniu, kolejność ich zaspokajania, maksymalne granice potrąceń oraz kwoty świadczeń wolne od potrąceń.

Wśród należności podlegających potrąceniu ustawodawca uwzględnił należności z tytułu odpłatności za pobyt osób uprawnionych do świadczeń m.in. w zakładach opiekuńczo-leczniczych (dalej ZOL) na wniosek dyrektorów tych placówek. Tym samym należności z tytułu pobytu w ZOL zostały już objęte szczególnym mechanizmem umożliwiającym ich zaspokajanie bezpośrednio ze świadczenia emerytalnego lub rentowego.

Jednocześnie art. 139 ust. 3 ustawy emerytalnej stanowi, że potrąceń należności wymienionych w ust. 1 dokonuje się w kolejności określonej w tym przepisie. Kolejność ta ma charakter ustawowy i jest wiążąca dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Postulat przyznania należności z tytułu odpłatności za pobyt w ZOL pierwszeństwa przed należnościami wymienionymi w wyższych kategoriach art. 139 ust. 1 ustawy emerytalnej oznaczałoby w istocie zmianę ustawowo określonej hierarchii potrąceń. Nie byłaby to zatem zmiana dotycząca wyłącznie technicznego sposobu realizacji potrąceń przez Zakład, lecz ingerencja w ustawowe zasady zaspokajania różnych kategorii należności.

Należy mieć przy tym na uwadze, że ustawowa kolejność potrąceń uwzględnia charakter poszczególnych należności oraz wynikającą z przepisów potrzebę ich odpowiedniego uprzywilejowania. W szczególności dotyczy to należności alimentacyjnych oraz należności dochodzonych w postępowaniu egzekucyjnym na podstawie tytułów wykonawczych.

Przyznanie należności z tytułu odpłatności za pobyt w ZOL pierwszeństwa przed tymi należnościami wymagałoby zatem ponownego wyważenia interesów wszystkich kategorii wierzycieli objętych systemem potrąceń. Zmiana taka nie mogłaby być oceniana wyłącznie z perspektywy sytuacji finansowej zakładów opiekuńczo-leczniczych. Należy również podkreślić, że ustawodawca przewidział odrębne rozwiązania dotyczące należności z tytułu odpłatności za pobyt w domach pomocy społecznej, zakładach opiekuńczo-leczniczych oraz zakładach pielęgnacyjno-opiekuńczych. Zgodnie z art. 140 ust. 4 pkt 3 ustawy emerytalnej potrącenia tych należności nie mogą przekraczać określonej w ustawie części miesięcznego świadczenia. Ponadto w przypadku zbiegu tych potrąceń z innymi potrąceniami ustawodawca określił odrębną maksymalną łączną granicę potrąceń. Rozwiązania te wskazują, że sytuacja, w której należności za pobyt w placówce opiekuńczej występują równocześnie z innymi potrąceniami, została przez ustawodawcę przewidziana i uregulowana. Interes placówek opiekuńczych został zatem uwzględniony zarówno poprzez dopuszczenie możliwości potrącania należności z emerytur i rent, jak i poprzez określenie szczególnych zasad dotyczących wysokości tych potrąceń.

Równocześnie przepisy ustawy emerytalnej przewidują ochronę świadczeniobiorcy poprzez ustanowienie kwoty świadczenia wolnej od potrąceń. Mechanizm ten ma na celu pozostawienie świadczeniobiorcy części środków niezbędnych do zaspokajania jego podstawowych potrzeb życiowych.

Wprowadzenie postulowanego pierwszeństwa należności z tytułu pobytu w ZOL wymagałoby zatem uwzględnienia nie tylko interesu placówek opiekuńczo-leczniczych, ale również skutków takiej zmiany dla innych wierzycieli oraz poziomu ochrony świadczeń emerytalno-rentowych.

Nie można również uznać, że występowanie przypadków, w których należności ZOL nie są zaspokajane w pełnej wysokości z uwagi na istniejące wcześniej potrącenia, samo w sobie uzasadnia zmianę ustawowej kolejności potrąceń. Wprowadzenie pierwszeństwa dla jednej kategorii należności prowadziłoby bowiem do zmiany przyjętego przez ustawodawcę sposobu rozłożenia ochrony pomiędzy poszczególne kategorie wierzycieli.

Obecne przepisy zapewniają rozwiązanie pozwalające na potrącanie należności z tytułu odpłatności za pobyt w ZOL, a jednocześnie zachowują ustawowo określoną kolejność zaspokajania poszczególnych kategorii należności oraz ochronę świadczeniobiorcy. Stanowią one wyważony i wypracowany kompromis, uwzględniający zarówno funkcję zabezpieczenia społecznego świadczeń emerytalno-rentowych, jak i konieczność realizacji zobowiązań w określonej ustawowo kolejności.

Jednocześnie zapewniamy, że zgłaszane postulaty i propozycje pozostają przedmiotem bieżących analiz. Są one każdorazowo oceniane pod kątem ich zasadności oraz możliwych skutków dla systemu zabezpieczenia społecznego. Mając na uwadze powyższe, należy uznać za zasadne dalsze monitorowanie funkcjonowania obowiązujących rozwiązań oraz analizowanie zgłaszanych postulatów, z uwzględnieniem potrzeby zachowania równowagi pomiędzy interesem różnych podmiotów uprawnionych do dochodzenia należności a zapewnieniem odpowiedniego poziomu ochrony świadczeniobiorców.

Pouczenie

Zgodnie z art. 13 ust. 2 ustawy o petycjach sposób załatwienia petycji nie może być przedmiotem skargi.

Z wyrazami szacunku

Sebastian Kamiński
Zastępca Dyrektora
Departamentu Ubezpieczeń Społecznych
/-kwalifikowany podpis elektroniczny-/

